

TÜRK-İŞ | Haber Bülteni

Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu

Bayındır Sokak No: 10 Kızılay - Ankara | Tel: (0.312) 433 31 25-29 | Faks: (0.312) 433 85 80 - 433 68 09

facebook.com/turkiskonfederasyonu | twitter.com/turkiskonf | www.turkis.org.tr

25 Mayıs 2018

MAYIS 2018 AÇLIK ve YOKSULLUK SINIRI

- ✓ SEÇİMİN GEÇİME FAYDASI OLACAK MI?
- ✓ DÖRT KİŞİLİK AİLENİN AÇLIK SINIRI 1.686 TL, YOKSULLUK SINIRI 5.492 TL
- ✓ BİR KİŞİNİN AYLIK GEÇİM MALİYETİ 2.084 TL İKEN NET ASGARİ ÜCRET 1.603 TL
- ✓ MUTFAK ENFLASYONUNDA ONİKİ AYLIK ARTIŞ YÜZDE 10,30 ORANINDA OLDU

TÜRK-İŞ (Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu), çalışanların geçim şartlarını otuz bir yıldan bu yana her ay düzenli olarak yaptığı "açlık ve yoksulluk sınırı" araştırması ile ortaya koymaktadır.*

TÜRK-İŞ Araştırmasının 2018 Mayıs ayı sonucuna göre:

- Dört kişilik bir ailenin sağlıklı, dengeli ve yeterli beslenebilmesi için yapması gereken aylık gıda harcaması tutarı (**açlık sınırı**) 1.686,12 TL,
- Gıda harcaması ile birlikte giyim, konut (kira, elektrik, su, yakıt), ulaşım, eğitim, sağlık ve benzeri ihtiyaçlar için yapılması zorunlu diğer aylık harcamalarının toplam tutarı ise (**yoksulluk sınırı**) 5.492,24 TL oldu.
- Bekar **bir çalışanın aylık yaşama maliyeti** ise 2.084,36 TL olarak hesaplandı.

Tablo 1: Dört Kişilik Ailenin Açlık ve Yoksulluk Sınırı (TL/Ay)

	Mayıs 2017	Aralık 2017	Nisan 2018	Mayıs 2018
Yetişkin Erkek Gıda Harcaması	428,04	445,58	464,47	466,90
Yetişkin Kadın Gıda Harcaması	352,39	368,86	385,52	388,04
15-19 Yaş Grubu Çocuk Gıda Harcaması	454,85	476,69	498,88	499,48
4-6 Yaş Grubu Çocuk Gıda Harcaması	293,40	317,01	331,46	331,71
Açlık Sınırı	1.528,67	1.608,13	1.680,33	1.686,12
Yoksulluk Sınırı	4.979,38	5.238,22	5.473,38	5.492,24

* Gıda harcaması tutarı, yuvarlama nedeniyle, toplamda farklı olabilmektedir.

* Hesaplanan tutarlar ücret düzeyi olmayıp haneye girmesi gereken toplam gelir miktarıdır. TÜRK-İŞ'in bu araştırması alanında ilktir. Daha sonra bu alanda yapılan benzeri çalışmalara da örnek olmuştur/olmaktadır. Hesaplamaya temel alınan gıda maddelerinin fiyatları, piyasadan, market ve semt pazarları sürekli ve düzenli dolaşarak doğrudan tespit edilmektedir. Çalışma bu niteliğiyle bağımsızdır. TÜRK-İŞ, her ayın sonunda ve TÜİK açıklamasından önce hesaplama sonuçlarını kamuoyuna açıklamaktadır. Bu yönüyle, tüketici fiyatlarındaki artış eğilimini yansıtan "öncü gösterge" niteliğini de taşımaktadır.

Bekar bir işçinin 1.603 TL/Ay net ücreti dikkate alındığında sadece işçinin kendisi için yapması gereken 2.084 TL tutarındaki harcama, çalışanların içinde bulunduğu geçim koşullarının çarpıcı bir göstergesi olmaktadır. Elde edilen gelir ile yapılması gereken harcama arasındaki fark asgari ücret alan bir işçi açısından aylık 481 TL'ye ulaşmıştır. Bu fark çoğu zaman borçlanarak giderilmeye çalışılmakta ve bir anlamda gelecekte kazanılması düşünülen gelir -bugünü kurtarmak için- bugün harcanmak zorunda kalmaktadır. Geçime yetmeyen asgari ücretten vergi alınmaya devam edilmekte ve adaletsiz vergi yapısı içinde, vergi artışından kaynaklanan ödemenin -bir kısmının iadesi- sosyal adaletin gereği olarak yansıtılmaktadır.

Hangi nedenle açıklanmaya çalışılsa da, döviz fiyatlarındaki artış, çalışanların yoğun olarak tükettikleri temel mal ve hizmet ürünlerinin fiyatına yansımaktadır. Benzin ve motorin fiyatları -şimdilik- vergiden karşılanarak kontrol altına alınmış olsa da, maliyetlere ve dolayısıyla fiyat artışına olumsuz yansıyacaktır.

Yılbaşında gıda harcaması için aylık 1.608 TL bütçe ayırması gereken bir çalışan, beş ay sonra 1.686 TL ayırmak durumundadır. Bu tutarı asgari ücret bile karşılamaktan uzaktır. Yapılması gereken toplam harcama dikkate alındığında, sadece yılbaşına göre bugün 254 TL daha fazla aile bütçesine yük binmiştir.

TÜRK-İŞ'in verileri temel alındığında "mutfak enflasyonu"ndaki değişim 2018 Mayıs ayında şu şekilde gerçekleşti:

- Ankara'da yaşayan dört kişilik bir ailenin "gıda için" yapması gereken asgari harcama tutarı **bir önceki aya göre** yüzde 0,34 oranında arttı.
- Yılın **ilk beş ayı itibariyle fiyatlardaki artış** yüzde 4,85 oranında gerçekleşti.
- Gıda enflasyonunda **son oniki ay itibariyle artış oranı** yüzde 10,30 oldu.
- **Yıllık ortalama artış oranı** ise yüzde 10,47 olarak hesaplandı.

Tablo 2: Gıda Harcamasındaki Değişim

	Mayıs 2015	Mayıs 2016	Mayıs 2017	Mayıs 2018
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	1,18	-0,87	0,70	0,34
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	9,48	-0,75	6,74	4,85
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	16,56	1,90	11,18	10,30
12 aylık ortalamalara göre değişim oranı (%)	14,70	10,95	4,15	10,47

Gıda harcaması çalışmasına temel alınan beslenme kalıbında yer alan ürünlerin fiyatları Mayıs 2018 itibariyle şu şekilde değişim gösterdi:

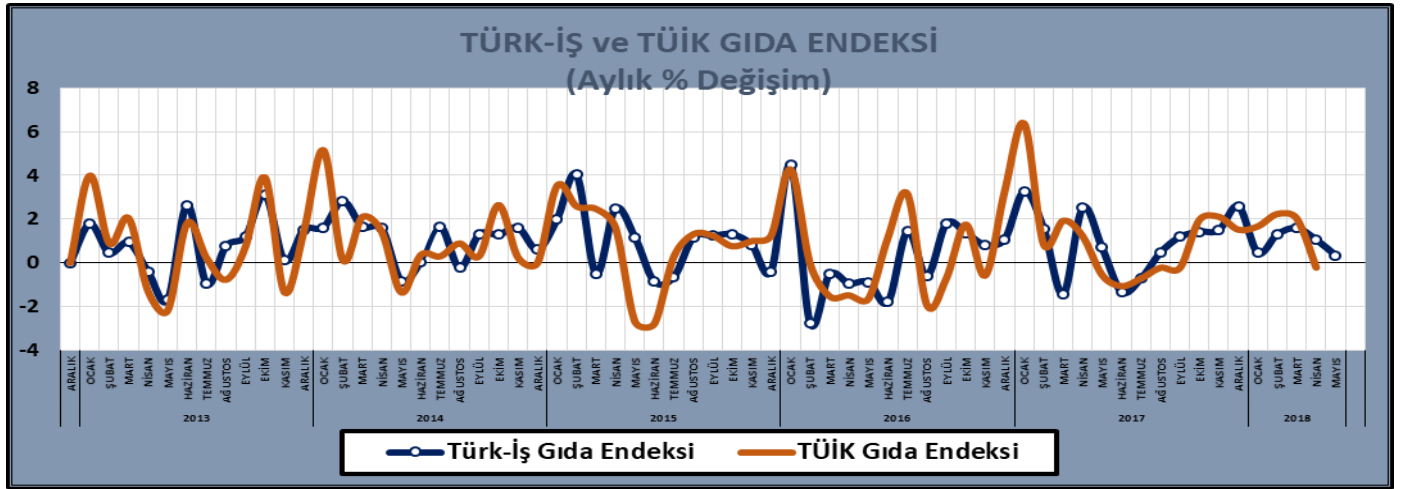
- Süt, yoğurt, peynir grubunda; bu ay önemli bir fiyat değişikliği tespit edilmedi.
- Et, tavuk, balık, sakatat, bakliyat ürünlerinin bulunduğu grupta; uzun kuyruğun olduğu kıyma etin kilogram fiyatı 28,75 TL ve kuşbaşı etin fiyatı 31,00 TL olurken, ağırlıklı olarak marketlerde kıyma et fiyatı biraz gerilemiş ve fakat kuşbaşı etin fiyatı artış göstermiştir. Hesaplama dikkate alınmayan bonfile kilogram fiyatı ise 81,00 TL'ye yükselmiştir. Tavuk fiyatı artmış, sakatat (dana ciğerde yapılan indirim dışında) fiyatı aynı kalmıştır. Kültür balık çeşitlerinde bu ay fiyat artışı dikkati çekmiştir. Yumurtanın fiyatı yine değişmezken, bakliyat ürünlerinde (kuru fasulye, kırmızı-yeşil mercimek, nohut, barbunya vb.) kuru fasulye ve yeşil mercimek fiyatında indirim görülürken diğerlerinin fiyatları aynı kalmıştır.

- Yaş sebze-meyve fiyatlarında artış dikkati çekti. Pazarda kış sebzeleri ve meyveleri yavaş yavaş tezgahlarda yer almazken, mevsim ürünleri geçmiş yıla göre zamlı olarak satılıyor. Geçtiğimiz ay 4,09 TL olan ortalama sebze-meyve fiyatı bu ay 4,52 TL'ye yükseldi. Ortalama kilogram fiyatı 4,00 TL olan sebze bu ay 4,19 TL olurken, meyve ortalama kilogram fiyatı 4,31 TL'den 4,96 TL'ye yükseldi.

Hesaplama yapılırken -her zaman olduğu gibi- pazarda yaygın bulunan mevsim ürünleri esas alındı. Bu ay 16 sebzenin fiyatındaki değişim kapsanırken, meyve sayısı 12 ürün oldu. Mutfağın temel girdilerinden olan kurusoğan ve patates fiyatı artarken, domates, sivri biber gibi ürünlerin fiyatı geçen aya göre geriledi. Pazar esnafı gıdadaki fiyat artışını "döviz fiyatlarındaki artış" ile gerekçelendirdi. Araştırmada, ürünlerin tek tek ağırlığı yerine harcama sepetindeki meyve-sebze tüketiminin toplam miktarından hareket edildi. Genel gözlem "bu ay pazar pahalı" biçiminde oldu.

- Ekmek, pirinç, un, makarna, irmik gibi ürünlerin bulunduğu grupta; ramazan dolayısıyla "pide" fiyatı dikkati çekti. Pide fiyatı Ankara'da 275 gramı 2,00 TL olurken, normal ekmek 200 gramı 1,00 TL fiyatından satılmaya devam edildi. Diğer ürünlerin fiyatı genelde değişmedi.
- Son grup içinde yer alan gıda maddelerinden; tereyağı, margarin, zeytinyağı ve ayçiçekyağı fiyatı bu ay yine değişmedi. Siyah ve yeşil zeytin ortalama fiyatı biraz arttı. Yağlı tohum (ceviz, fındık, fıstık, ayçekirdeği vb.) ürünlerinin fiyatı bu ay değişmedi. Baharat (kimyon, nane, karabiber, vb.) ürünleri fiyatı aynı kaldı. Şeker, tuz, reçel, bal, pekmez fiyatı ile çay, ıhlamur ve salça fiyatı da değişmedi.

TÜRK-İŞ tarafından hesaplanan gıda fiyatları endeksi ile Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından hesaplanan tüketici fiyatları endeksi alt grubunda yer alan gıda endeksindeki aylık gelişime bakıldığında, mevsim şartları nedeniyle fiyat artışlarındaki gerileme dikkati çekmektedir.

Konfederasyonumuzca hesaplanan tutarlar ücret düzeyi olmayıp haneye girmesi gereken toplam gelir miktarıdır. Ancak hanede çalışan sayısının sınırlı ve fakat ele geçen ücretin yetersiz olduğu durumlarda, elde edilen gelir birden fazla kişinin geçimini karşılayamamakta, kişi başına "insanca geçim için" yapılması gereken harcama tutarı yetersiz kalmaktadır.

TÜRK-İŞ'in bu araştırması alanında ilktir. Daha sonra bu alanda yapılan benzeri çalışmalara da örnek olmuştur/olmaktadır. "Açlık ve Yoksulluk Sınırı" çalışmasında hesaplama temel alınan gıda maddelerinin fiyatları, Konfederasyonumuzca piyasadan, market ve semt pazarları sürekli ve düzenli dolaşılarak **doğrudan** tespit edilmektedir. TÜİK tarafından derlenen fiyat verileri kullanılmamakta ve fakat, gelişmeleri değerlendirmek ve kıyaslama yapmak için sonradan izlenmektedir. **Çalışma bu niteliğiyle bağımsızdır.**

Konfederasyonumuz her ayın son haftasında ve TÜİK açıklamasından yaklaşık bir hafta önce hesaplama sonuçlarını kamuoyuna açıklamaktadır ve bu yönüyle, tüketici fiyatlarındaki artış eğilimini yansıtan "**öncü gösterge**" niteliğini de taşımaktadır.

enisbaqdadioqlu@gmail.com

www.turkis.org.tr

AÇIKLAMALAR

Çalışanların, kendilerine ve ailelerine saygın yaşam düzeyi sağlayacak bir gelir elde etmeleri esastır. Yoksulluk, genel anlamıyla, insanların temel ihtiyaçlarını karşılayamama durumu olarak tanımlanmaktadır. Yoksulluk sınırı tutarı, bir ailenin, insan onurunun gerektirdiği zorunlu ihtiyaçları karşılayabilmesi için yapması gereken harcama düzeyidir.

Türkiye’de bu konuda düzenli bir çalışma bulunmamaktadır. TÜRK-İŞ, var olan bu eksikliğı gidermek amacıyla, Aralık 1987’den bu yana düzenli olarak her ay, gıda harcaması tutarını ve buradan hareketle açlık ve yoksulluk sınırını açıklamaktadır.

Türkiye’de yoksulluk sınırı ve yoksulluğun boyutları ile ilgili ilk resmi çalışma TÜİK tarafından 14 Nisan 2004 günü açıklanan “2002 Yoksulluk Çalışması”dır.

Çalışanların, kendilerine ve ailelerine yetecek bir ücret almaları gereğı açıktır. Ancak temel ihtiyaçların karşılanabilmesini sağlayacak ve refahtan pay almasını mümkün kılacak ücretin hesabı nasıl yapılacaktır? İşçinin yaşam standardını sürdürmesi ya da iyileştirmesi için gerekli olan tutar ne kadar olmalıdır? Kuşkusuz bu ve benzeri soruların cevabını vermek kolay değildir. Gerekli olacak tutarın hesabı, yaşam standardı ve tüketim alışkanlıklarına da bağılı olarak kişiden kişiye, hatta ülkeden ülkeye farklılıklar göstermektedir.

İşçinin ailesiyle birlikte, insan onuruna yaraşır bir yaşam düzeyi sağlayabilecek harcama tutarını belirlemek için yapılabilecek hesaplamalardan biri, beslenmeye ilişkin ihtiyaçların belirlenmesidir. Dengeli beslenebilmek için, yetişkinlerin ihtiyaç duyacağı kalori miktarı ile çocukların yaşlarına göre gerekli olan kalori miktarının ne olması gerektiğı hakkında bilimsel araştırmalar yapılmıştır. Sağlığın korunabilmesi için bu kalorileri sağlayacak besin miktarları yanı sıra, gerekli protein, yağ ve karbonhidrat miktarları konusunda da belirlemelerde bulunulmuştur. Bu kapsamda, farklı büyüklükteki aileler için toplam besin ihtiyacı hesaplanabilmektedir.

TÜRK-İŞ’in bu çalışmasında, dört kişilik bir ailenin, bilimsel olarak belirlenmiş beslenme kalıbı temel alınmaktadır. Anılan beslenme kalıbı, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Teknolojisi Yüksek Okulu’ndan sağlanmıştır. Günlük kalori ihtiyacının hesabında, hem yetişkin kişiler hem de genç ve çocuk nüfus dikkate alınmaktadır. Buna göre yetişkin erkek için 3500, yetişkin kadın için 2300, 15-19 yaş grubundaki erkek çocuk için 3200 ve 4-6 yaş grubundaki çocuk için 1600 kalorilik liste temel alınmıştır.

Çalışmada kullanılan besin grubunda şu besin maddeleri yer almaktadır:

Birinci grupta; süt, yoğurt, peynir... İkinci grupta; et, tavuk, balık, sakatat ürünleri, yumurta, kuru bakliyat (nohut, mercimek, kuru fasulye, barbunya vb.)... Üçüncü grupta; meyve ve sebze... Dördüncü grupta; ekmeğ, makarna, pirinç, bulgur, un, irmik, diğere tahıl unları... Beşinci grupta; tereyağı, margarin, ayçiçeğı yağı, zeytinyağı, zeytin, yağlı tohum (ceviz, fındık, fıstık vb.), şeker, reçel, marmelat, bal, pekmez, tuz, baharat (kimyon, karabiber, pul biber, nane vb.), çay, ıhlamur, salça...

Araştırmada, dört kişilik bir ailenin fizyolojik ihtiyaçları ile tutarlı, yeterli ve dengeli beslenmesini sağlamak için gerekli olan kalori sayısı ve bunu karşılayacak besinlerin cins ve miktarı temel alınmaktadır. Ankara’da çalışanların yoğun olarak alışveriş yaptıkları market ve semt pazarları ayda iki-üç kez dolaşarak fiyatlar derlenmekte ve yapılması gereken asgari düzeydeki gıda harcaması tutarı hesaplanmaktadır.

“Açlık Sınırı” dört kişilik bir ailenin, sağlıklı ve dengeli beslenebilmesi için bir ayda gıda için yapması gereken asgari harcama tutarını tanımlamaktadır.

İnsan onuruna yaraşır düzeyde yaşam sürdürebilmek için gereken harcama tutarı, hiç kuşku yok ki, gıda ile sınırlı değildir. Gıda harcaması yanında giyim, konut, ulaşım ve diğer ihtiyaçlar için gerekli tutarın da ayrıca hesaplanması gerekmektedir. “Yoksulluk sınırı” zorunlu ihtiyaçlar için yapılması gereken toplam harcama tutarını ifade etmektedir.

Gıda dışındaki zorunlu harcamaların tutarını ayrıntılı olarak ve tek tek hesaplamak için kullanılabilecek, “beslenme kalıbı” benzeri bir bilimsel ve objektif yöntem -maalesef- mevcut değildir. Bu tutarın hesaplanmasında, genellikle aile bütçesi yöntemi kullanılmaktadır. Ailelerin elde ettiği geliri ve temel ihtiyaçları için yaptıkları harcamaları gösteren çalışmalardan yararlanılarak bir hesaplama yapılabilmektedir. Diğer bir ifadeyle, ailelerin toplam harcamaları içindeki “gıda” payı temel alınarak gıda dışı harcamalara ulaşılmaktadır.

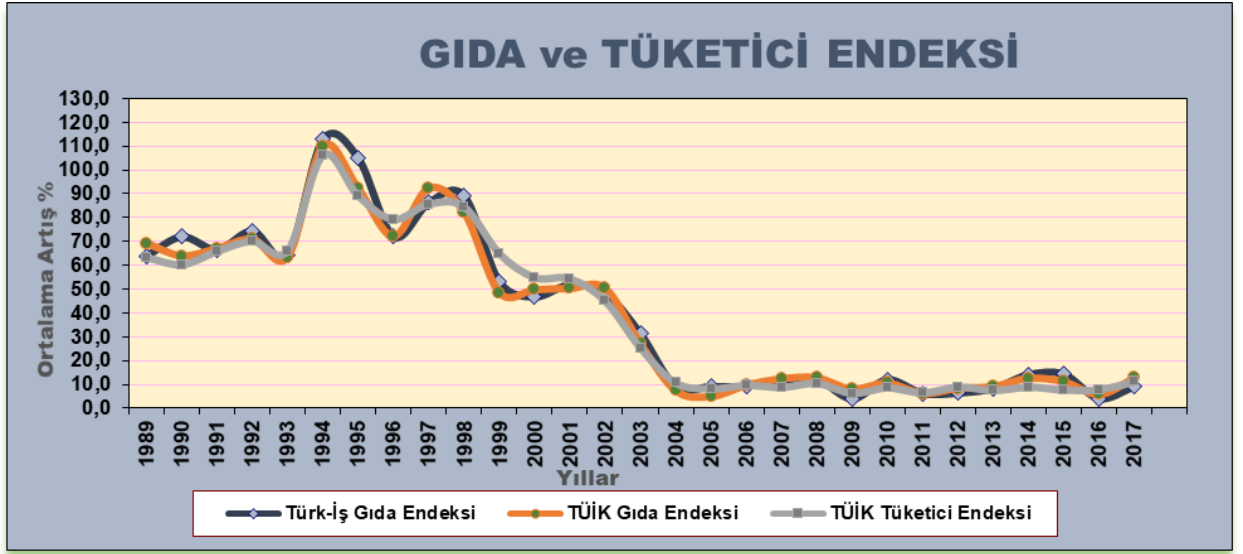
Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından, aile bütçesine yönelik anket çalışması yapılmaktadır. TÜİK, ülke genelinde yaptığı anket ile ailelerin elde ettiği geliri ve tüketim harcamalarını bulmaktadır. TÜİK’in 2003-2004 Hanehalkı Tüketim Harcamaları Anketi’ne göre gıda harcamalarının toplam tüketim harcamaları içindeki payı yüzde 30,70 oranındadır.* Hesaplamalarda bu oran esas alınmaktadır.

TÜRK-İŞ çalışması sonucu açıklanan yoksulluk sınırı tutarı, işçinin eline geçmesi gereken ücret düzeyi değildir. Bu değerlendirme eksik bir yaklaşımın ifadesidir. Yoksulluk sınırı tutarı, ailenin yapması gereken insan onurunun gerektirdiği harcama düzeyidir ve bir bakıma, haneye girmesi gereken toplam gelirin alt sınırını ortaya koyan önemli bir göstergedir. Ancak çoğu zaman, ücretli çalışan ailenin tek gelir kaynağı olduğundan yoksulluk sınırı tutarı olması gereken ücret düzeyi olarak görülmektedir.

TÜRK-İŞ’in bu çalışmasıyla hesaplanan gıda harcama tutarında, aylar ve yıllar itibariyle meydana gelen değişimi yansıtan oranları enflasyon verisi olarak değerlendirmek de ihtiyatlı bir yaklaşımı gerektirmektedir.

Konfederasyonumuzun otuz bir yıldan bu yana her ay düzenli olarak yaptığı gıda harcaması tutarındaki değişim, bir bakıma TÜİK’in açıkladığı tüketici fiyatlarındaki değişimin yönünü ortaya koyan öncü gösterge niteliğindedir. Nitekim 1988-2014 yıllarını kapsayan dönemdeki TÜİK tüketici fiyatları endeksindeki artış ile birlikte tüketici fiyatları içinde önemli alt harcama grubu olan gıda harcamalarındaki yıllık ortalama değişim TÜRK-İŞ gıda harcaması ile kıyaslandığında -neredeyse- paralel bir gelişme hemen dikkati çekmektedir.

* TÜİK 2005 yılı için bu oranı yüzde 28,3; 2006 yılı için yüzde 28,5; 2007 yılı için yüzde 28,4, 2008 yılı için yüzde 26,6; 2009 yılı için yüzde 26,7; 2010 yılı için yüzde 27,1; 2011 yılı için yüzde 26,2 olarak hesaplamıştır. 2012 yılı için bu oran yüzde 25,1 ve 2013 için yüzde 23,5’dir. 2014 yılı için TÜİK tarafından hesaplanan gıda içi harcama oranı yüzde 22,7’dir ve 2015 ile 2016 yılı için aynı kalmıştır. 2017 yılı için bu oran yüzde 22,4 olarak hesaplanmıştır.

Ancak, yinelemek gerekir ki, bu çalışma, tüketici fiyatları endeksi olarak değerlendirilmemelidir.

Dar gelirlili ailelerin elde ettiği gelirin yeterli ve dengeli beslenme için gerekli harcamaları bile karşılayabilecek düzeyde olmadığı açıktır. Aileler, düşük düzeydeki geliriyle beslenme ve beslenme dışı harcamaları karşılayabilmek için çeşitli malların fiyatlarını da dikkate alarak tüketim malları arasında tercihte bulunmak zorunda kalmaktadır. Çoğu zaman fiyatı yüksek olan gıda maddeleri yerine fiyatı düşük olan gıda maddelerini seçmektedir.

Bu durumda olan aileler, büyük bir olasılıkla beslenme dışı harcamalarının (kira, ulaşım, yakıt, elektrik ve benzerleri) bir kısmını da beslenme harcamalarından kısarak elde edebilmektedir. Sonuçta, gelir düzeyinin düşük ve yetersiz olması, dar gelirlili kişi ve ailelerin sağlıksız ve dengesiz beslenme yapmasına yol açmaktadır.

TÜRK-İŞ tarafından hesaplanan açlık ve yoksulluk sınırı tutarları ile elde edilen gelir arasındaki fark, çalışanların içinde bulunduğu geçim sıkıntısının boyutlarını ortaya koyan önemli bir gösterge olmaktadır.